

KONFERENSIYALAR UZ

ANJUMANLAR PLATFORMASI

**V RESPUBLIKA ILMIY-
AMALIY KONFERENSIYASI**

**YANGI DAVR ILM-
FANI: INSON UCHUN
INNOVATION G'OYA
VA YECHIMLAR**

IYUL, 2025

ELEKTRON NASHR:

<https://konferensiyalar.uz>

YANGI DAVR ILM-FANI: INSON UCHUN INNOVATSION G'OYA VA YECHIMLAR

**V RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY
KONFERENSIYASI MATERIALLARI**

2025-yil, iyul

TOSHKENT-2025

Yangi davr ilm-fani: inson uchun innovatsion g'oya va yechimlar.
V Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari to'plami. 1-jild,
5-son (iyul, 2025-yil). – 107 bet.

Mazkur nashr ommaviy axborot vositasi sifatida 2025-yil, 8-iyulda
C-5669862 son bilan rasman davlat ro'yaxatidan o'tkazilgan.

Elektron nashr: <https://konferensiyalar.uz>

Konferensiya tashkilotchisi: "Scienceproblems Team" MChJ

Konferensiya o'tkazilgan sana: 2025-yil, 22-iyul

Mas'ul muharrir:

Isanova Feruza Tulqinovna

Annotatsiya

Mazkur to'plamda "Yangi davr ilm-fani: inson uchun innovatsion g'oya va yechimlar" mavzusidagi V Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari jamlangan. Nashrda respublikaning turli oliy ta'lim muassasalari, ilmiy markazlari va amaliyotchi mutaxassislari tomonidan tayyorlangan maqolalar o'rin olgan bo'lib, ular ijtimoiy-gumanitar, tabiiy, texnik va yuridik fanlarning dolzarb muammolari va ularning innovatsion yechimlariga bag'ishlangan. Ushbu nashr ilmiy izlanuvchilar, oliy ta'lim o'qituvchilari, doktorantlar va soha mutaxassislari uchun foydali qo'llanma bo'lib xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: ilmiy-amaliy konferensiya, innovatsion yondashuv, zamonaviy fan, fanlararo integratsiya, ilmiy-tadqiqot, nazariya va amaliyot, ilmiy hamkorlik.

Barcha huquqlar himoyalangan.

© Scienceproblems team, 2025-yil

© Mualliflar jamoasi, 2025-yil

MUNDARIJA

FIZIKA-MATEMATIKA FANLARI

Muxsinova Musallamxon

TABIY FANLARDA HAYOTIY MUAMMOLAR YECHIMI
(FIZIKA VA MATEMATIKA ASOSIDA) 5-7

TEXNIKA FANLARI

Baxriddinov Nodirbek

RIVOJLANGAN MAMLAKATLARDA INNOVATSION FAOLIYATNI DAVLAT TOMONIDAN
QO'LLAB-QUVVATLASH MEXANIZMLARI: AQSh VA YeVROPA TAJRIBASI 8-11

TARIX FANLARI

To'uchiyeva Dilnoza

ZOMIN TUMANINING IQTISODIY TARIXI XUSUSIDA (2013-2024 YILLAR) 12-19

Норов Шухрат

ИСТОРИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ФОРМИРОВАНИЕ ЭКОЛОГИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ СРЕДИ
МОЛОДЕЖИ 20-25

Bazarbayeva Nilufar

O'ZBEK MILLIY HUNARMANDCHILIGI TARIXI XUSUSIDA 26-29

Nazirov Mirjalol

FARG'ONA VILOYATIDAGI MIGRATSION JARAYONLARNING RETROSPEKTIV TAHLILI VA
HUDUDIY DEMOGRAFIK JARAYONLARGA TA'SIRI 30-32

IQTISODIYOT FANLARI

Qo'chqarov Baxtiyor

KICHIK BIZNES SUBYEKTLARIDA AYLANMA MABLAG'LARDAN FOYDALANISHNI
TAKOMILLASHTIRISH ORQALI IQTISODIY FAOLLIKNI TA'MINLASH YO'LLARI 33-37

Кайыбеков Парахат

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ УПРАВЛЕНИЯ АВТОМОБИЛЬНЫМИ ТРАНСПОРТНЫМИ
УСЛУГАМИ В УЗБЕКИСТАНЕ 38-44

Ibragimov Jakhongir

SANOAT KORXONALARIDA YASHIL INNOVATSIYALARNI JORIY QILISHGA EKSTERMAL IQLIM
O'ZGARISHLARI TA'SIRINI BAHOLASH 45-48

FALSAFA FANLARI

Mamadiyarova Malika

GLOBAL O'ZGARISHLAR SHAROITIDA OILAVIY QADRIYATLAR TRASFORMATSIYASI 49-51

Ro'ziyev Maqsud

ABULHASAN BAXMANYOR MA'NAVIY MEROSIDA TA'LIM VA TARBIYA MASALALARI 52-55

FILOLOGIYA FANLARI

Tursinbaev Ilham

BOLALAR POEMALARIGA OID TADQIQOTLAR TAHLILI 56-60

Pulatjonova Muxtasar

HOW DO UZBEK LEARNERS USE DISCOURSE MARKERS IN ENGLISH SPEAKING: A LEARNER
CORPUS ANALYSIS 61-63

Abdulxayeva Nodirabegim

TRANSLATION OF REALIA IN SIMULTANEOUS INTERPRETATION 64-66

Absalomova Feruza

KOREYS TILI O'RGATISHDA O'QUVCHI MOTIVATSIYASIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR:
IJTIMOIY-PSIXOLOGIK VA MADANIY KONTEKST 67-71

YURIDIK FANLARI

Tog'onova Jemala

MEDIATSIYADA ADVAKATNING RO'LI 72-76

Shomurodov Sanjar

SUN'IY INTELLEKT MAHSULOTLARINI MUHOFAZA QILISHDA HUQUQIY MUVOFIQLIK
MASALASIDA YAGONA XALQARO KONVENSIYA ZARURATI 77-80

Qilichev Nosirbek

SPORT TAVAKKALCHILIGI – QILMISHNING JINOIYLIGINI ISTISNO QILUVCHI HOLAT
SIFATIDA 81-84

Xolmo'minova Barchinoy

DAVLAT PENSIYALARINING TURLARI VA ULARNI TAYINLASHNING O'ZIGA XOS
XUSUSIYATLARI 85-90

PEDAGOGIKA FANLARI

Таджибаева Альбина

РЕФЛЕКСИВНАЯ ПРАКТИКА В ОБУЧЕНИИ: ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ И СТРАТЕГИИ
ФОРМИРОВАНИЯ ТРАК 91-96

Собирова Гулибарно

ИНТЕРАКТИВНЫЕ МЕТОДИКИ РАЗВИТИЯ КРИТИЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ НА УРОКАХ
РУССКОГО ЯЗЫКА В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВОЙ СРЕДЫ 97-101

TIBBIYOT FANLARI

Numonjonov Asrorjon, Mansurova Nargiza

ICHKI MUHIT REZONANSINING MIGREN TRIGGERLARIGA TA'SIRI: TIZIMLI VA ICHAK
FAKTORLARINING INTEGRATSIYASI 102-104

PSIXOLOGIYA FANLARI

Kurbonov Munis

KASBIY IDENTIFIKATSIYA JARAYONINI TAKOMILLASHTIRISH 105-107

FARG'ONA VILOYATIDAGI MIGRATSION JARAYONLARNING RETROSPEKTIV TAHLILI VA HUDUDIIY DEMOGRAFIK JARAYONLARGA TA'SIRI

Nazirov Mirjalol Baxodirjon o'g'li

Farg'ona davlat universiteti katta o'qituvchisi

E-mail: nazirovmirjalol60@gmail.com

Tel: +998911070307

ORCID - 0000-0001-6877-5513

Annotatsiya. Mazkur maqolada XIX asrning ikkinchi yarmi – XX asr boshlarida Rossiya imperiyasi tomonidan amalga oshirilgan migratsion siyosatning Farg'ona vodiysidagi ta'siri tahlil qilinadi. Tadqiqotda demografik o'zgarishlar, harbiy-ma'muriy choralar, iqtisodiy va ijtimoiy oqibatlar retrospektiv tahlil asosida o'rganilgan. Maqola tarixiy manbalar va zamonaviy tadqiqotlar asosida yozilgan bo'lib, migratsion jarayonlarning mintaqaviy o'ziga xos jihatlari ochib beradi.

Kalit so'zlar: migratsiya, kolonial siyosat, Farg'ona vodiysi, Rossiya imperiyasi, demografik o'zgarishlar, siyosiy nazorat.

RETROSPECTIVE ANALYSIS OF MIGRATION PROCESSES IN FERGANA REGION AND IMPACT ON REGIONAL DEMOGRAPHIC PROCESSES

Nazirov Mirjalol Bakhodirjon o'g'li

Senior Lecturer, Fergana State University

Annotation. This article examines the impact of the Russian Empire's migration policy in the Fergana region during the late 19th and early 20th centuries. Through a retrospective analysis, it investigates demographic changes, military-administrative actions, and socio-economic consequences. The study is based on historical sources and contemporary research.

Key words: migration, colonial policy, Fergana Valley, Russian Empire, demographic changes, political control.

DOI: <https://doi.org/10.47390/Ydif-Res5/No-15>

KIRISH

XIX asrning ikkinchi yarmi – XX asr boshlarida Markaziy Osiyoning Rossiya imperiyasi tomonidan bosib olinishi mintaqada tub siyosiy, ijtimoiy va demografik o'zgarishlarga olib keldi. Ayniqsa, Farg'ona vodiysi imperiyaning mustamlakachilik siyosatida muhim geostrategik hudud sifatida ko'rildi. Rossiyaning Turkistondagi ko'chirish siyosati bu yerda demografik muvozanatni o'zgartirish, harbiy va ma'muriy nazoratni kuchaytirish, iqtisodiy manfaatlarni ko'zlab o'tkazilgan siyosiy harakat edi. Tadqiqotimizda bu siyosatning aynan Farg'ona viloyatidagi namoyon bo'lish shakllari va oqibatlari chuqur tahlil qilinadi.

Rossiya imperiyasining Farg'ona vodiysiga bo'lgan e'tibori, birinchi navbatda, bu hududning tabiiy resurslarga boyligi, sug'orma dehqonchilik uchun qulayligi, shuningdek, harbiy-strategik joylashuvi bilan bog'liq edi. Natijada, bu yerga Rossiyaning ichki guberniyalaridan kelgan aholi to'liqini joylashtirila boshlandi. Bu jarayon ko'p hollarda mahalliy aholi yerlarining tortib olinishi, ijtimoiy ziddiyatlarning kuchayishi, yangi ijtimoiy-iqtisodiy munosabatlar tizimining shakllanishi bilan kechdi.

Ko'chirilgan aholining joylashuvi, ularning ijtimoiy tarkibi, davlat tomonidan berilgan imtiyozlar, harbiy posyolkalar (harbiy aholi punktlari) va yangi qishloqlar tashkil etilishi bu siyosatning asosiy jihatlari bo'lib, ular Farg'ona vodiysining tarixiy taraqqiyotiga jiddiy ta'sir

ko'rsatdi. Shu sababli, maqolada aynan ushbu tarixiy jarayonlar retrospektiv yondashuv asosida tahlil qilinadi.

Tadqiqotda tarixiy-muqoyasaviy (har xil davr va joydagi hodisalarni solishtirish), retrospektiv (orqaga qarab tahlil qilish), statistik, tarixiy-manbashunoslik va kontent tahlili metodlaridan foydalanilgan. Asosiy manbalarni Rossiya imperiyasining Turkistondagi harbiy va fuqaroviy boshqaruv hujjatlari, demografik ro'yxatlar, zamonaviy tarixchilarning ilmiy ishlari tashkil qiladi. Tadqiqotda, shuningdek, O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi, O'zbekiston Milliy arxivi, xorijiy olimlar (masalan, A. Morrison, A. Khalid, S. Becker) va mahalliy tarixchilarning (N. To'raqulov, Z. Turdimov, A. Yusupov va b.) ishlaridan foydalanilgan. Farg'ona vodiysidagi migratsion jarayonlar XIX asr oxirlarida boshlangan va XX asr boshlariga kelib tizimli xarakter kasb etgan. Bu davrda Rossiyadan kelgan ko'chmanchilar soni ortib, ular uchun alohida yer maydonlari ajratilgan. 1897-yilgi aholi ro'yxatiga ko'ra, Farg'ona vodiysida rus va ukrain ko'chmanchalari soni sezilarli darajada ortgan. Ko'chmanchilar joylashtirilgan hududlarda harbiy posyolkalar tashkil etilgan bo'lib, ular orqali imperiya mintaqani nazorat ostiga olishga harakat qilgan. Rossiya hukumati tomonidan ko'chmanchilarga berilgan soliq imtiyozlari, yer ajratish, xo'jalik yuritish uchun texnika bilan ta'minlash kabi choralar ularning bu hududda barqaror yashab qolishiga xizmat qilgan. Boshqa tomondan, bu jarayon mahalliy aholi, ayniqsa, qishloq aholisi uchun yer tanqisligi, iqtisodiy qiyinchiliklar va ijtimoiy noroziliklarga olib kelgan. Ayrim hollarda etnik qarama-qarshiliklar ham kuzatilgan. Farg'ona vodiysidagi migratsion jarayonlar Rossiya imperiyasining mustamlakachilik siyosatining ajralmas qismi bo'lgan. Ushbu siyosat mintaqaning iqtisodiy resurslarini egallash, siyosiy va harbiy jihatdan nazorat o'rnatish maqsadida olib borilgan. Tarixiy tahlillar shuni ko'rsatadiki, bu migratsion siyosat natijasida Farg'ona vodiysining demografik tarkibi o'zgargan, ijtimoiy-iqtisodiy tuzilmasi yangilangan, lekin shu bilan birga mahalliy aholining manfaatlariga zid holatlar ham yuzaga kelgan.

Zamonaviy tadqiqotlar ushbu tarixiy jarayonlarni yanada chuqurroq tahlil etishga, migratsion siyosatning hozirgi zamon siyosiy-huquqiy tajribasi bilan solishtirib o'rganishga ehtiyoj borligini ko'rsatmoqda. Shuningdek, bu davrga oid arxiv materiallari, xususan, rus tilidagi hujjatlarning o'rganilishi tarixiy tafsilotlarni to'liqroq anglashga imkon beradi.

XULOSA

XIX asrning ikkinchi yarmi – XX asr boshlarida Rossiya imperiyasi tomonidan amalga oshirilgan migratsion siyosat Farg'ona vodiysi tarixida muhim iz qoldirgan. Bu siyosat orqali imperiya o'zining siyosiy, harbiy va iqtisodiy manfaatlarini ta'minlashga harakat qilgan bo'lsa-da, mahalliy aholi uchun bu jarayon muvozanatni buzgan va yangi ijtimoiy muammolarni yuzaga keltirgan. Ushbu maqola orqali tarixiy manbalar va zamonaviy tadqiqotlar asosida bu jarayonlar har tomonlama tahlil qilinib, Farg'ona vodiysining kolonial davr tarixidagi o'rni ochib berildi.

Kelajakdagi tadqiqotlar migratsion siyosatning mintaqaviy tafovutlarini o'rganish, ko'chmanchilarning avlodlariga ta'sirini aniqlash va bu tajribani hozirgi demografik siyosat bilan bog'lash imkonini beradi.

Adabiyotlar/Литература/References:

1. Muminov N. Turkiston o'lkasi mustamlakachilik davrida. – Toshkent: Fan, 1991. – 248 b.
2. G'ofurov O. O'zbek davlatchiligi tarixi. – Toshkent: O'zbekiston, 2017. – 390 b.
3. Shukurov E. Turkistondagi rus migratsiyasi. – Toshkent: Ma'naviyat, 2019. – 256 b.

4. Nazarov M. XIX asrda Farg'ona vodiysida demografik jarayonlar. – Andijon: Andijon universiteti nashriyoti, 2021. – 182 b.
5. Quronov D. Mustamlakachilik siyosatining ijtimoiy-ruhiy oqibatlari. // Ijtimoiy fanlar, 2020, №2. – B. 34–40.
6. Yo'ldoshev M. Farg'ona vodiysida rus aholisi va ularning ijtimoiy-iqtisodiy ta'siri. – Namangan: Ilm ziyo, 2022. – 211 b.
7. Saidov A. Turkistonda harbiy-mustamlaka siyosati. – Toshkent: O'zbekiston Milliy ensiklopediyasi, 2020. – 198 b.
8. Ernazarov A. Imperiya siyosati va migratsiya. – Samarqand: Ma'rifat, 2023. – 167 b.
9. Kappeler A. The Russian Empire: A Multiethnic History. – Harlow: Longman, 2001. – p. 172–198.
10. Sunderland W. Taming the Wild Field: Colonization and Empire on the Russian Steppe. – Ithaca: Cornell University Press, 2004. – 296 p.
11. Morrison A. Russian Rule in Samarkand 1868–1910: A Comparison with British India. – Oxford: Oxford University Press, 2008. – 320 p.
12. Khalid A. The Politics of Muslim Cultural Reform: Jadidism in Central Asia. – Berkeley: University of California Press, 1998. – 398 p.
13. Becker S. Russia's Protectorates in Central Asia: Bukhara and Khiva, 1865–1924. – London: Routledge, 2004. – 240 p.
14. M.Nazirov "Yevropadan ko'chrib keltrilgan aholining Farg'ona vodiysiga joylashtrilishi (Qo'qon xonligi tugatilishi arafasida)" -F.: QDPI xabarlari 2025. – 778
15. M.Nazirov "Rossiya imperiyasi ko'chirish siyosatining Farg'ona viloyati tub aholisining iqtisodiy-ijtimoiy va madaniy hayotiga ta'siri" -: FarDU ilmiy xabarlari 2025. – 257
16. M.Nazirov "Ko'chiruvchilik siyosatining Farg'ona viloyati tubxalqlarining siyosiy, fuqarolik ahvoliga ta'siri" -: FarDU ilmiy xabarlari 2025. – 304

YANGI DAVR ILM-FANI: INSON UCHUN INNOVATION G'OYA VA YECHIMLAR

V RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY KONFERENSIYASI MATERIALLARI

2025-yil, 22-iyul

Mas'ul muharrir: *F.T.Isanova*
Texnik muharrir: *N.Bahodirova*
Diszayner: *I.Abdihakimov*

Yangi davr ilm-fani: inson uchun innovatsion g'oya va yechimlar.
V Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari to'plami.
1-jild, 5-son (iyul, 2025-yil). – 107 bet.

Mazkur nashr ommaviy axborot vositasi sifatida 2025-yil, 8-iyulda
C-5669862 son bilan rasman davlat ro'yaxatidan o'tkazilgan.

Elektron nashr: <https://konferensiyalar.uz>

Konferensiya tashkilotchisi: "Scienceproblems Team" MChJ

Konferensiya o'tkazilgan sana: 2025-yil, 22-iyul

Barcha huquqlar himoyalangan.
© Science problems team, 2025-yil.
© Mualliflar jamoasi, 2025-yil.